

tisli sa prichodzí, peši museli jednotaťne uhýbať nabok pred gavallermi v hodvábe, čo sem cválali na koňoch, a pred kniežatsky vyparadenými pámmi zo City. Medzi sviatočne vyobliekanými zámožnými mešťanmi, z ktorých sa mohli viedli pod pazuchy so ženami, tmolili sa natŕkaní učni, posťach všetkých poriadkumilovných Londýňčanov. Boli fičúrsky vyparadení, zbíjali sa do hlučkov, bezocívi a škriepni ako vždy, predierali si cestu laktami, smiali sa, robili hurhaj a vyzývavými pohľadmi privádzali mladá ženy do rozpakov. Hrali sa do divadla, lebo to bolo módné a radi robili hurhaj, i herci sa ich obávali, lebo pokrikovali medzi hrou a nič nedbali, či sú na tragédii alebo na smiešnej komédii, veď učni mali vždy chuť stvárať pestvá a nedbali veru o poriadok.

Vyhýbali sa iba bradatým vojakom, ktorých zjazvené tváre dokazovali, že bojovali v Nizozemsku alebo v Irsku, a starým námorníkom, ktorých opáleré tváre i pestré oblečenie svedčili o tom, že sa plavili a rabovali po šírých moriach s Drakom, Raleighom, Hawkinsom alebo Frobisherom: vyhýbali sa im, lebo učni, skúsení len v nevelkých ruvačkách — hoci v nich zväčša zvížazili aj nad londýnskou mestskou policiou — dobre vedeli, že vojaci a mornári nosievajú pri boku ostrerjšiu zbraň ako oni.

Willia zmlatla tá záplava hlučných ľudí. Videlo sa mu, že celý Londýn je na nohách, a nechápal, ako mohlo celé mesto v jasný robotný deň zanechať prácu a len tak nič po nič sa vybrať na komédiu. Obdivoval blahobyť ľudí, čo nemuseli dbať o peniaze a neúnavne kvôli nim robotovať, pomyslel si na tvrdú robotu svojej rodiny, ktorej ruky oddychovali, len keď im blížiaci sa večer nedovoli viac robiť. Prekvapený Will vídel, ako Londýňčanom netrčia groše hlboko vo vrecku, ako ľahkomyselne ich mňajú, keď sa pristavia pri pouličných kramároch a kupujú to i ono — a pritom to boli veci napospol na živobytie nepotrebné a ľahko sa dalo bez nich zaobísť. Shakespeare, naučený na sporovitost a chudobu, zrazu sa prostred tohto ľahkomyselného, ľahko si žijúceho sveta začal báť o svoje skromné grošíky vo vrecku, akoby mu mali naskutku zmiznúť, rozkotúlať sa a v obavách hmatkal po peniazoch, ktoré mu ktovie na ako dlho mali stačiť na skromné živobytie v tomto cudzom meste. Od rána, keď zjedol kus chleba, nemal nič v ústach, a predsa si nekupil ničeo na posilnenie od kramárov, ponúkajúcich dobre vypečené pašéty, opekané klobásky a voňavé opekané hovädzie

reberka. Zaujali ho farebné žiarivé gule, ktoré niesli v košíkoch smelo sa usmievajúce dievčence, a ponúkali ich ako pomaranče, lebo nepoznal toto ovocie. Azda by si bol kúpil jablčko, ale zľakol sa, keď počul, koľko zapýtal kramár od ktoréhoosi kupujúceho, lebo dosiaľ si jablčka neverilmi vážil a poťahoval ich iba zo susednej záhrady, kde dal za ne iba toľko, že sa za nimi smelo načíahal alebo vyškriabal na strom.

Videlo sa mu, že je už čas vymotať sa z hustého stisku a hľadať vehod do divadla, kde by našiel priateľa Gibba, ako sa úfal. Ale keď sa chcel medzi širokými sukňami dvoch tučných mešťaniek prešmyknúť cez dvierka, ku ktorým sa všetci ponáhľali, chytil ho akýsi dlháň s tvárou zjazvenou od nedávnej choroby, zdrapil ho tuho za rukáv, vopchal mu pod nos pokladničku a dôrazne ho vyzval, aby do nej hodil vstupné. Will pozrel naňho prekvapený a chcel čosi namietat, ale vyberač ho surovo odsotil, lebo nemal času púštat sa s nim do reči, dalo mu dosť roboty a námahy inkasovať v stisku pence, ktorými diváci platili vstup do divadla. Všetok dôvtip susťredil na to, aby mu nikto neušiel a neprešmykol sa za darmo, a okrem toho mal si ešte rýchlym pohľadom premerat všetkých a nepustiť dnu takých, čo už raz prichytili pri krádeži a priviazali na pranie pred divadlom.

Zarazený Will popošiel nabok, a keď sa obzeral po inej možnosti vojsť do divadla, videl pred sebou na verajach vyvesenú divadelnú cedulu a na nej tučnými literami napísaný názov hry, ktorá dnes privábila toľký krdeľ ľudí. Will ľuštli pokrútené pismená a čítal:

„Tamerián Velký. Tragédia o skýrskom pastierovi, ktorý sa po vynikajúcich a obdivuhodných víťazstvách stal veľkým a mocným panovníkom, o jeho tyranstve a hrôzovláde vo vojne, za čo ho nazvali bičom božím. Napísal Christoph Marlow. Tragédiu hrajú slávni herci grófa Leicesteru.“

A potom nasledovali mená osôb a mená hercov, ktorí ich hrali. Tamerián hral master Richard Burbadge a kde bol Burbadge, tam neďaleko bol aj Gibb. A tak Will už vedel, že neprišiel darmo a je na správnom mieste, hoci ešte nevedel, ako sa dostať do stávkiska k priateľovi. Dom bol ani pevnosť, ale keď obchádzal okolo pevnej drevenej steny, zazrel vzađu úzke dvierka, nesťražené bystrozrakým vartášom. Ale ani tu nedošiel ďaleko a už sa ho čudne vyobliekaný mládenc opýtal, čo tu chce. No tentoraz bol spytujúci sa vlúdnejši

a neodsofil ho, ale ochotne ho viedol ta, kam chcel íst, teda ku Gibbovi. Will stúpaj za päťami svojho sprievodcu po úzkej tmavej chodbe i cez miestnosť so všelijakými čudenskými prístrojmi a predmetmi, popri ktorých sa musel prešmyknúť. Mladenc neraz zvolal: „Pozor!“, a tak ho viedol pomedzi ľudisko a prikázal mu: „Neprištvp nám hromi!“, inokedy zas: „Nekopni do stroja na dážd!“ a potom opät: „Nespadni do mora“, alebo: „Pozor, peklol!“ Iba nejasne zazrel Will veci, pred ktorými ho varoval jeho sprievodca, a boli mu také neznáme a priam také tajomné ako zvieratá z iného svetadielu. Vnimal čaro cudzieho sveta a vnikal doň váhavo a dychtivo, s oslepenými očami, ale s búšiacim srdcom.

Každý labyrint má dájaké východisko, a tak sa i táto cesta skončila na vidne. A Will našiel priateľa Gibba. Stál v miestnosti za javiskom, skade vychodili herci na scénu, stál tam prostred hĺby rekvizít, lebo mal nielen dávať pozor na heslá privolávajúce hercov na javisko, ale musel dbať i o to, aby tu bol pekne naukladaný arzenál zbraní, zástav, výstroja, korún a žeziel, ako to vyžadovala hra. A Gibb pobehoval hore-dolu medzi týmito vecami, rozochvený pocitom zodpovednosti a horlivosti, akoby záchrana alebo skaza predstavovania, úspech či neúspech záviseli len od toho, či si verne splní povinnosti. Nuž nemal ani času čudovať sa, kde sa tu Will tak nečakane berie, iba na pol ucha počúval jeho slová, keď mu chytró a nesúvisle rozprával, čo ho priviedlo do Londýna.

Bol tu, a to priateľovi zatiaľ stačilo. Gibb sa tešil, ale v tejto chvíli ho čakalo veľa dôležitejších vecí, lebo z veže divadla už zaznela prvá fanfára a pripomínala meškajúcim divákom, že hra sa čoskoro začne a musia sa poponáhľať, keď nechcú zameškať prolog a nájsť už všetky lepšie miesta obsadené.

V hľadisku bol šum, akoby sa tam včely rojili, hluk zavše zosilnel a znel ako vzdialený príboj až do miestností, kde boli herci. Dierkami v opone sa mohli poobzerat po celom hľadisku. Galérie a lôže boli husto obsadené, ba na galérii sa ľudia tisli ako muchy na kraji hrnca s medom. V „píte“, kde boli miesta na státie, bol taký stisk, že iba máloktoému divákovi sa podarilo kľuknúť si na skríženú nohu ani na stolíčku, a tak užívať za pencu výhody vznešených divákov, ktorí obetovali na umenie dve, ba i viac pencí. V tomto „píte“ bol väčší a veselší huriauk ako okolo hrobky svätého Humphreya v katedrále svätého Pavla, kde povalači a naničhodníci,

huncúti a kompáni premenili dôstojnú kostolnú loď na promenádu nemravností, na zábavné miesto, kde sa pýšili svojou ničomnosťou. Tam, kde sa nezišlo niekoľko karbaníkov, čo si krátili čas pri kartách, tam popíjali podnikavci a ich dobrá vôľa stúpala, čítali letáky, ktoré si kúpili pri vchodoch, čítali v nich o raji v nedávno objavených krajínach Nového sveta — a to z pera hodnoverných ocitých svedkov — boli v nich aj novinky z celého sveta, aj o kravavých náboženských bojoch so Španielmi v Nizozemsku, o krutom prenasledovaní protestantov vo Francúzsku, aj ostrá satira na nového rímskeho pápeža Sixta Piateho, priateľa španielskeho Filipa a nepriateľa dobrej kráľovnej Alžbety.

Aj stáli hostia z dvorskej spoločnosti, ktorí si nárokovali miesta na šašine pred javiskom, posadali si elegantne na hodvábné kabáty a bez rozpakov, indiskrétne sa zhovárili o svojich dobrodružstvách s pôvabnými dvornými dámami a meštianskymi ženami. S vypočítavým pôvabom a eleganciou sa opierali o rameno, potahovali zo strieborných fajok a vypúšťali dym, zároveň jasťrili ani sokli do lóží, kde sa londýnske krásavice koketne opierali o zábradlie a vystavovali sa ich bezočivým i obdivným pohľadom. Gavalieri nedbalo vystierali nohy v bielych čizmách so striebornými a zlatými ostruhami a pritom neobyčejne bystro rozpoznávali koketné ženy od lacných, hoci predajne krásavice im to sťažovali, prichodili zakaždým inak preoblečené, aby hneď ne-prezradili, že sú majsterky tohto nepoctivého remesla a že vedia prekabátiť a dôkladne oškibať nič netušiacich hlupákov. Raz prišli ako smútiace vdovice v čiernych šatách, inokedy zas v jasných farbách ako mladé dievčence, potom ako pôvabné komorničky a inokedy v skromných šatách proštých vidieckych dievčencí, ktoré nesmelo a placho klopli oči; aj ako statočné kupecké paničky pokúšali sa vzbudiť chuťky neskúsených galánov, aj ako bohaté panie v sprievode starších spoločníčok probovali obalamutiť zaľúbencých gavalierov, čo sa mali domnievať, že im v tomto dobrodružstve nevelmi splásne mešec, lebo márnوترatní dvorania túžiaci po zábave zväčša smrdeľi grošom. K peniazom prišli len, keď sa priateľili alebo splietli s niektorým „smelým kupcom“ a za účasť na obchode im kupec podhodil masťné susťo.

Najmä na takéto príležitosti striehli ľahké dámy. Dávali im prednosť pred winchesterskými husami, obyčejnými fľandrami, ktoré dbali o mužov z nižších ľudových vrstiev a po-

núkali im lásku mimo manželskej postele, lebo tie donútili rozšafný policajný príkaz nosiť zelené rukávy ako odznak remesia; bolo to čosi také, ako keď mačke zavesia na krík zvonec, aby varoval vtáky. Ale v tomto prípade zelené rukávy skôr prítahovali vtáky, ako ich odplašili, a po predstavení bolo vždy vidno hodný krídel zelených rukávov ponáhľajúc sa s korisťou do bytov, prenaťahajúc zväčša medaľecko divadla.

Pravda, urodzenejší páni sa radšej držali lepšieho sveta a ešte radšej pekných mešťanok. V divadle boli prístupnejšie ako inokedy, lebo sa cítili isté v zamatových maskách, ktorými si chránili módnou bledosť tváří pred spľujúcimi lúčmi slnka, vedeli, že ich ťažko spoznať, a tak sa nemali čo báť nepríjemných ohováračiek. Strpeli pri sebe dvorných gavalierov a koketne sa hrali s maličkými psíkmi, čo im sedeli na lone a nudili sa alebo zavše vybrechávali. Poludňajšie slnko stálo ešte dosť vysoko a osvetľovalo cez šašimovú strechu nad galériou tľbielavú peštosť v divadle. Akoby si dajaký mahar obtreľ štetec so všetkými farbami palety o hladisko a o steny, lebo aj námorníci, lodníci, šustri, mäsiari, uhlári, furmani a ostatní remeselníci na miestach na státie sa radi obliekali do pestrých farieb a ich ženy súperili v kritikavosti. Klóbučky a čiapky kvitli jarabo ako hradka holandských tulipánov.

Willovi sa až hlava zakrútila od toľkého nepokoja a množstvo divákov ho znepekovojovalo, keď si pomyslel, že by mal vyjsť na javisko pred toľké cudzie a kritické oči. Gibb pristúpil na chvíľočku k nemu a tiež pozeral cez škátku na obecnosť.

— Dobré, že vietor nefúka sem k nám, inak by nám mohlo zle prísť od cesnakového pachu z „pitu“. Mlúskajú zase, že herci len zle-nedobre počujú šepkára. Bodať čerti vzali tých chlapcov s orechami, čo vždy pri najnežnejších a najtichších miestach tľú orechy a pokazili nám už nejednu sladkú ľubosnú scénu. Pozri, priniesli si opäť veveričky! Ale dnes nebudú lietat zhnité jabĺčka na javisko. Tento Tamerlán je osvedčená hra a má úspech, aký sme už roky nemali. Nemusíme sa báť, že nás prínúta preobliecť sa po prvom dejstve do iných kostýmov a zahrat inú hru, ako pred niekoľkými týždňami, keď sme po prvý raz hrali „Puriánku alebo vďovu z Watlingskej ulice“. Master Burbadge nechcel o tom ani počuť, ale hľadisko si vynucovalo svoje právo a napokon nás bombardovali tehľami, latami, jablkami, pomarančmi

a flakami z piva. Tarton, za ktorým sa všetci šalejú, ich ešte utišť žartmi, ale neposlúchi ani svojho miláčika.

Neostalo nám nič iné, ako zahrat „Sapfo a Faon“ od Johna Lylyho, no ani to nechceli počuť, ale „Veselé mliekárky“. Museli sme ustúpiť, inak by nám boli rozbili javisko, lebo toto haravaru spískali učni zo City, a to je nebezpečný a divý národ.

Po druhej fanfáre zaznela čoskoro i tretia; prolog sa začal presne a nepokoj v hľadisku sľuchol. Gibb vísol priateľsky do kúta, kde nikomu nezavádzal a skade mohol sledovať dej na scéne. Hra sa začala. Herci pri hre prešli do popredia javiska a museli dávať pozor, aby sa nepotkli o vystretie nohy a kordy gavalierov, čo tam sedeli. Ktorýsi z nich podával práve susedovi na hrote kordu kúsok horiaceho práchna, aby si zapálil do fajky, ktorú mu páža stojace za ním nepohulo pravým trinidadským tabakom, a druhý zatiaľ zdvihol z dlážky zelené šašimové steblo a poštekli ním priateľa za uchem. Nemalý nepokoj sa strhol vo chvíli, keď veľmi fitursky vyobliekaný mládenec prešiel, štrngajúc ostruhami, po javisku a hľadal si voľné miesto. Jeho správanie prezrádalo, že náročky prišiel neskoro, aby všetci videli jeho akvostné oblečenie a on sa mohol sľuť v obdive, ale prizemie nemalo pochopenia pre takýto prejav sebavedomia a zaútočilo na mládenca sycaním a mravčenaním, v ktorom zapadol celý monológ veľkého Tamerlána, hoci ho Burbadge prednáhal mocnejším hlasom. Páni veselo bafkali hercom do tváre, lebo tuná mohli najlepšie dokázať, ako sa podučili od svojich učiteľov umeniu fajčiť tabak a vdychovať i vydychovať dym tromi klasickými spôsobmi, zvanými „whif“, „sniff“ a „curt-puff“.

Burbadge bol skvelým Tamerlánom. Mocný rytmus a melodická sila veršov strhla Willa, načúval s pritaženým dychom; mlčky si opakoval verše, ktoré sa mu navždy vryvili do pamäti. Také slová ešte nepočul a drámy, ktoré dosiaľ čítal, vytuči pri Tamerlánovi. A keď hrdinskými krokmi vstúpil na scénu sám Tamerlán ani boh v jagavom brnení a zahnel svoju vojnovú reč, to akoby sa nebesá mali zrútiť pri hrmel svoju rozmetával kráľovstvá hrozbách muža, ktorý železnou nohou rozmetával potlesaní mraveniská; prizemie šalelo a galéria sa pridala potleskom, takže divadlo sa chvelo ani pod náporom búrky. Učni revali od nadšenia a prekričali štrngot zbraní v boji, ktorý sa práve strhol na scéne.

Iba na konci predstavenia ochabol záujem divákov, lebo zmlerlivý koniec ich sklamal. Najradšej mali, keď bolo javisko v poslednom dejstve posiate mŕtvolami; diváci neodpustili Marlowovi, že sa zmloval a porazeného egyptského sultána nechal nažive, lebo bol otcom Tamerlánovej ženy Zenokraty. Ale inak autor v celom kuse nespovil krvou a mŕtvolami. Ale od „biča božieho“ očakávali diváci ešte viac ukrutnosti a krvilačnosti. Sklamanie túžilo i potlesk Burbadgeovi. Len dvorskí páni mu prejavili plné uznanie. Kráľovská galéria netlapkali len veľkému hercovi, ale i driečnemu chlapovi, o ktorého ľudostných dobrodružstvách si šepkali.

Skôr ako sa všetci herci kolenačky pomodlili za kráľovnú, vyšiel na javisko Tarlton v pestrom šašovskom kostýme a diváci ho privítali divým potleskom. Tarlton zatancoval taneč, zvaný „jig“, sprevádzal sa pritom na flaute a na bubne a rozlhal zvončeky na gamašiach. Medzi tancom zasieval niekoľko žartovných pesničiek, ktoré si sám zložil. Mnohí prišli do divadla iba kvôli nemu a hru si vypočuli len tak voľky-nevoľky. Dupotali od radosti a prisahali, že nad Tarltona niet v celom kráľovstve a jeho komika je skvostnejšia ako všetky tragédie sveta.

Will našiel vyčerpaného a spoteného Gibba za javiskom; dnes mal neobyčajne veľa roboty. Jednotajne pobehával hodinu-dolu, aby privolal hercov na ich heslo. Teraz cítil v nohách, koľko osôb zaradil master Marlow do svojej tragédie. A predsa, čo ako sa Gibb usiloval, len-len že Heminge, egyptský sultán, nezameskal svoj výstup; rehot totiž prehlušil heslo, obecenstvo sa nadechýnalo na zajatom Bajazidovi, t-čúcom si hlavu o železnú mrežu klietky, do ktorej ho dal Tamerlán zavrieť. A veselý hluk rástol, keď sa aj jeho žena, nešťastná Sabina, bila hlavou o mrežu, lebo mladý predstavitel tejto úlohy sa tváril náramne komicky.

Gibb sa tešil, keď sa všetko dobre skončilo, odpratá po- valujúce sa rekvizity a iba potom sa mohol starať o Willa. Predovšetkým bolo treba dobre opatriť kopu korun, ktoré potrebovali v tomto kuse, lebo si ich museli vypožičať, pretože v divadelnom inventári ich nebolo dost. Master Marlow zaobchodil s touto rekvizitou ešte mátroutrajnešie ako s hlavami, na ktorých tieto koruny sedeli.

Divadlo sa zatiaľ s veľkým hrmotom a kritikom vyprázdnilo. Všetko sa tislo von, do blízkych výčapov, a tam zavrášilo

popoludnie dobrým gígom tuhého alebo šampanským. Gibb si rukávom zotieral pot z čela aj šticu mal celú mokru a potom potiahol Willa za rukáv a zaviedol ho do úzkej šatne, kde sa herci preoblekali. Boli tam len stoly, lavice a stoličky a vďaka sa povarovali šaty, kusy brnenia a zbrane. Človek sa potkýnal o čizmy a rinčiace železné gamaše. Medzi hrnčákmi a líčidlami a parochňami z kúdele, ktoré menili mládenčov na starcov, stáli kanvy a kalichy, lebo herci vysmádlili pri hre a museli si prepláchnuť hrdlá. Master Burbadge si práve vy- zliekol Tamerlánove skvostné karmazínové aksarnietové no- lavice, o ktorých hovoril celý Londýn, a hlasno sa zasmial na žarte, čo mu rozprával ktorysi z gavalierov okolo neho. Páni s Podvážkovým radom na bielych hodvábných panču- chách postavali so skríženými nohami, opierali sa o stoly a potahovali sa za brady. Ktorysi mladaušky gavalier sa hrali na zlatým obojkom svojho bieleho chrtá a šepky sa zabávali krásnou kráľovnou Zenokratou, ktorá si pretiahla cez hla- vu brkátové šaty a stála tu zrazu ako tenučký chlapček.

Gibb a Will ostali v úzadi; ale keď sa Burbadge obliekol a zberal sa odísť s lordmi do krčmy, kam chodieval obyčajne popoludni, odvážili sa Gibb pristúpiť k nemu. Vyjačtal pros- bu, aby jeho priateľovi Willovi zo Stratfordu dal Burbadge v divadle dať robotu a pripomenul mu, že Will vtedy pri predstavení v Kenilworthe hral maličkú úlohu ducha a že ju nezahral práve zle. Ale Burbadge sa nedal nakriatnuť. Teraz vraj nemá miesta pre nováčika, nech dočká a príde vo vhod- nejšej chvíli. Will v pomýkove cítil skúmavý pohľad veľkého herca a väzneného riaditeľa divadla a hanbil sa, že bol nim odmietnutý. No Gibb nestratil odvahy a potešoval ho. Ne- chcel ho obráť o nádej, alebo naozaj veril vo svoje sluby? No Gibb sa rozhodne zaveril, že Willovi prácu nájde. Lenže najprv musí mať strechu nad hlavou, a preto, sa Gibb roz- ňadne opýtal, koľko má peňazi. Či mesiac dovolí Willovi žiť v Londýne niekoľko dní bez zárobku? Odpoveď ho uspo- kojila a chytré vyráťal, na koľko dní vystačia Willove šilingy, čo mu dal otec John, a peniaze, čo utŕžil za koňa, ak bude a ním dobre gazdovať. Potom chytil Willa pod pazuchu a za- viedol ho do bočnej uličky pri Biskupskej bráne k istej vdove po čizmarovi, ktorá prenajmala vo svojom dome voľnú ko- morku. Gibb býval ani nie o desať krokov ďalej a slúbil Wil- lovi, že mu vždy poradí.